

Retoriikassa tapahtuu

Sari Kivistö – Päivi Mehtonen – Raija Sarasti-Wilenius

Tieteessä tapahtuu -lehden edellisessä numerossa 5/2006 Jukka-Pekka Puro arvioi Juhana Torkin *Puhevalta*-teoksen. Arvioituun teokseen meillä ei ole tässä sanomista, mutta Puron arvio antaa niin kapean kuvan suomalaisesta retoriikan kirjallisuudesta, että tahdomme muistuttaa siitä retoriikan tieteellisen tutkimuksen monipuolisuudesta, mikä jää aiheesta puhuttaessa usein huomiotta.

Julkisuudessa esillä ovat ymmärrettävästi lähinnä populaari suomeksi kirjoitettu retoriikan alan kirjallisuus, antiikin klassikot ja suurmiesten puheisiin liittyvä poliittinen retoriikka. Mutta semminkin kun Puron arvio esitettiin tieteellisellä forumilla, on sen edellyttämän *sensus communiksen* merkeissä syytä painottaa, että laajemmalle yleisölle suunnatun kirjallisuuden, uuden retoriikan ja klassikkojen välissä Suomessa vaalitaan

myös toisenlaisten kaanonien retoriikkoja.

Tutkimusta on kohdistettu myös vähemmän kuuluisiin teksteihin ja periodeihin (keskiaika, varhainen uusi aika, 1600-luvun Suomi...), tilapäkirjoituksiin ja retoriikan ihanteiden sijasta retorisiin paheisiin – siis anti-retoriikkaan tietoisena tyylivalintana. Ciceron ja Quintilianuksen kaltaisten retoriikan isien merkitys avautuu myös vaikutushistoriasta käsin – siitä käytöstä, johon klassikkoja on kunakin aikana valjastettu ja sovellettu aina 2000-luvun alkuun asti.

Allekirjoitamme siis Jukka-Pekka Puron havainnon ”pienestä aallosta” suomenkielisen yleistajuisen retoriikan kirjallisuuden julkaisussa. Mutta näemme sen seurauksena isommasa aallokosta, joka on niin sanottuna retorisenä käänteenä vaikuttanut viime vuosikymmenet suomalaisessa(kin) yhteiskuntatieteiden, politiikan, filosofian, kirjallisuuden ja kielten tutkimuksessa tuottaen runsain mitoin kansainväliset mitat täyttävää perustutkimusta.

Yhtenä tämän kentän työkaluna Pohjoismais-
sa toimii aktiivinen retoriikan historian verkosto *Nordisk Netvaerk for Retorikkens Historie* (NNRH) sekä retoriikan historian tutkimusten arviointiin keskittynyt kansainvälinen verkkolehti *Rhetorical*

Review, jossa suomalaisasiantuntemuskin näkyy sekä kirja-arvioiden kohteissa että kirjoittajissa. Näiden lisäksi suunnitteilla on myös kattava kansallinen alan yhteistyöverkosto monien toimijoiden tueksi.

Koska Puro mainitsee arviossaan yksinomaan miesten kirjoittamia teoksia, rohkenemme vielä lisätä, että jo aikapäiviä sitten retoriseksi toimijoiksi ovat ryhtyneet myös naiset, barbaarit ja vapautetut orjat. Toivomme lämpimästi, että retoriikan tutkijat Suomessa tieteenalasta, kohteesta, sukupuolesta ja koulukunnasta riippumatta löytäisivät toisensa jatkossa entistäkin paremmin.

Kirjoittajista Sari Kivistö on FT ja tutkija Helsingin yliopiston tutkijakollegiumissa sekä Rhetorical Review -lehden toimituskunnan jäsen ja toimittaja 2003–2006.

Päivi Mehtonen on dosentti Tampereen yliopiston Yleisen kirjallisuustieteen laitoksella sekä NNRH:n varapresidentti (www.nnrh.dk/index.html) ja International Society for the History of Rhetoric -järjestö Council member.

Raija Sarasti-Wilenius on dosentti Helsingin yliopiston klassillisen filologian laitoksella.